

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Politiske Betragtninger med Blik paa Danmark og Holsteen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Politiske Betragtninger med Blik paa Danmark og Holsteen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 2. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1831_490A-txt-shoot-idm130/facsimile.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

levende, da ikke Bøen, men vogne Folk stod i Spidsen, og skiondt der, bebrødre, er al Udsigt til, at Odelsgælden efterhaanden vil blive stor nok, ja, langt større end nogensinde, saa lade vi os dog naturligviis ikke blande og bedaaere af de glimrende Udfigter, Man vil naabne os paa Bjerge af Liig, over Strømme af Blod, under vilde Fryde=Strig af udbrudte Slaver. Vi har seet, hvad de Bjerge fødte, hvad de Strømme befrugtede, hvad de rasende Tralle fuldbrogede, og kan umuelig ønske at see det igien, maae nødvendig gysse ved Tanken om en ny Rakke af Omvæltninger, af Nædder, og uhorste Mæglinger, som vi veed, maae slutte med et nyt og større Tyranni, end det vi sukke under, da Ketten, der altid opvoget, hørte Ornene stoffes om Folke=Liig, ei blot lagde Boien paa Slaverne igien, men Jerne=Kag hardtabt paa hele Følge=Kredsen. Kun umyndige Bøen, og vankundige Vogne kan indbilde sig, at dette var blot et ulykkelig Tilfælde, der rimeligviis vil blive det Eneste i sit Slags; thi lad dem, der ei troe noget Forsyn, længe nok træffe sig ved Tilfælde i de Enkelted Liv; det er dog lige sekkert, at i Folks og Hærgers Levetid=Køb er Intet tilfældigt, men alle de store Omvæltelser er sammenhængende Kiæde, der væde sig i Skæbnens eller i Forsynerens Haand, saa der er paa ingen Andtagelse at tænke, der er Virkningen uadstilleslig fra sin Karsag, end under alle Himmels=Ægne, og til alle Tider. Kiæde vi endog kun lidt i Forhold

til den gamle Verden omkring Middels=Havet, saa kiæde de vi dog Næst for at vide, hvordan det Romerske Verdens=Tyranni i det Hele var udviklet, Næst til at vide, det var ikke Mangel paa Oprør, ei Mangel paa Lyst eller Mod til, med Friheds=Tege i Skjoldet, at reise Væbel=Banneret mod Keiser=Throner og Herres=Stammer, nei, det var Overflodighed deraf, som udsæmte Folkens Kraft, som opløste alle de indvoortes Bænd i Menneeste=Samfundet, og gjorde saaledes alle til et Næst for Orne=Køkket, og omsider til et Tvistsens Hæde mellem kronede Tyranner.

Og betragte vi nu den nyfåbte Folke=Verden, som vi kan følge fra Buggen hardtabt til Graaven, see vi ikke da det Samme forberedes, den ene Tyrann større end den Anden, udviklet giennem Oprør, til han kom, for hvem vi have gruet, men som vil glemmes over sin store Efter=Køkket, hvis Time oienhyalig nærmer sig! Er Man kanske saa ubekjendt f. Ex. med Frankrigs Historie, at Man tænker Oprøret, hvormed det forrige Aarhundrede sluttede, var der det første, eller veed Man, at Næsten af dem er lang, som af Tyranner for Napoleon, og Ludvig den Hjertende, og Ludvig den Elskede, og Philip den Smukke, veed Man det, og kan dog tænke, at Oprøret i Julius=Dagens skulde blive det Sidste?

Nei, det er aabenbar med Oprør, som med Krampe=Slag, jo tiere de komme, des kortere blive sadvans

lig Mellem-Rummen, og hvor de bløe daglig Vane, kan Man kaste Graven; hvor en fortviolet Pabel farer op paa første Vink, og har Magt til at sætte sig selv eller hvad den vil paa Thronen, der er det aabenbar kun Ubespil med Stats-Forfattninger, og forbi med Nostigheden, undtagen naar Sværdet i en Jern-Haand søver over Hovedet, og store Boen maae vi være, om vi kan glemme dette over de yersiske Skole-Drenges Nids ders-Spil i Hundes-Dagene!

Sandelig, var det kommet saavidt overalt, som i Frankrig, da maatte alle retfærdige Skribenter nedlægge Pennen, eller kun skrive for Martyr-Kænen, og Tyrannerne havde ei andet fornøstigt Valg, end at nedlægge Regjeringen, jo før, jo heller, eller beslutte sig til at føre et Jern-Sværd, og lade det holde, saalange det kunde; thi at selv vore Dages Frankmænd taate Trældom langt bedre end Frihed, det ser Man klart, ved at sammenligne de første femten Aar af dette Aarhundrede med de femten Sidste. Under Napoleon taalde Man jo ikke blot at Valg-Loven forandrede, men at Valgene affaffedes, ei blot, at Volds-Skrivere holdtes i Aie, saa de ymte ei om det Mindste, der kunde mishage Herskeren, men at Skrive-Friheden aldeles ephævedes! Man taalde ikke blot, at Brevene blev synede, men at Spejderne lyttede ved alle Døre, Man taalde ikke blot, at der ene Hundrede-Tusinde efter det Andet, tit i Tænder, dres

oes til Slagters-Banken, men Man kastede sig dybt i Støvet for Tyrannen, som den Uimægtige, fyldte Luften med Blødes-Skriget: længe leve Keiseren! og bryfede sig trindt i Landene, som den store Nation, der kun var tænkt til Krigs-Gudens Triumph-Vegn, for nærmere at beskue hans Glæde, og bade sig i hans Herligheds Straaler!

Men, Gud ske Lov! saavidt er det dog endnu ikke kommet i Tydskland og hos os: vor Historie er ikke, som Frankrigs, giennem Aarhundreder en Klaffe af Volds-Gjerninger, fra Døen, fra Neden, og fra alle Sider, og vi have dog ingen virkelig Deel taget i det Grund-Opvækkelse med al aandelig Magt i Himlen og paa Jorden, som brandemærker Frankrigs Historie, saa trindt om Hster-Søen, hvor vi ved den ny Folkes-Verdens Bugge gif, tør vi vente, dens ilde tilredte Middelskabs-Farer vil finde en Nads-Havn, ja, fremforalt i Danmark, som vel i Stats-Historien maa kaldes Moder-Skibet, tør vi sikkert vente, med Guds Hjælp, Samfundet skal findes mere uoploselig, end nogen anden Steds paa Jorden. Ja, virkelig er det en stor Trøst, naar Man kender de forbigangne Tider, at Landene omkring Middelskabet, som hørte til den gamle, i og med Romer-Riget forgaade, Folkes-Verden, er i den nyere Stats-Historie kun at betragte som Overgangs-Punkter i Middels-Ålderen, hvor aldrig noget rigtig Folks-

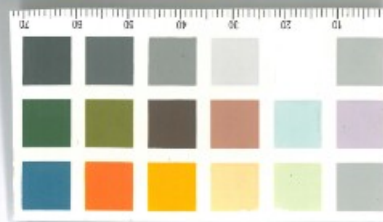
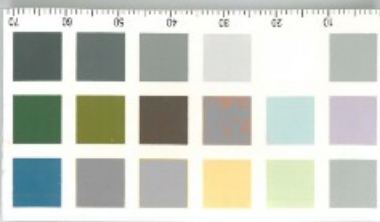
Lis kunde udvilde sig, fordi de fra Norden indvandrede Skarer blev Herrerne, og de gamle Indbyggere Traklene, og det hele en chaotisk Blanding af stridige Elementer, som i en bestandig Giæring maatte fortære hinanden. Det Samme er omtrent Tilfældet med den mærkbare De i Vester-Havet, eller Stor-Brittannien, thi vel havde den ikke ganske til Romers Riget, men det var dog Tilfældet med England, som kun ved Angel-Sachsernes Indvandring kom til at spille sin udmærkede Rolle i den nyere Stats-Historie, og kun med Hæd og Næppe, ved et konflikt Mashederie, har indskrænket Giæringen, og trukket Odeløsgælsen i Lang-Drag. Det nordlige Europa derimod, som kun har sine gamle Indbyggere, og blev netop ved Folke-Vandringen sit uroligste Blod ksit, er aabenbar bestemt til den egentlige Skues-Plads for det ny, ved Christendommen udbrudte Stats-Liv, og derfor skal hverken Frankrigs eller selv Englands Stæbne bringe os til at opgive Haabet om Tydskland og Norden.

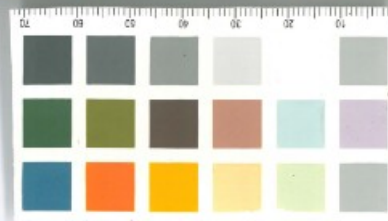
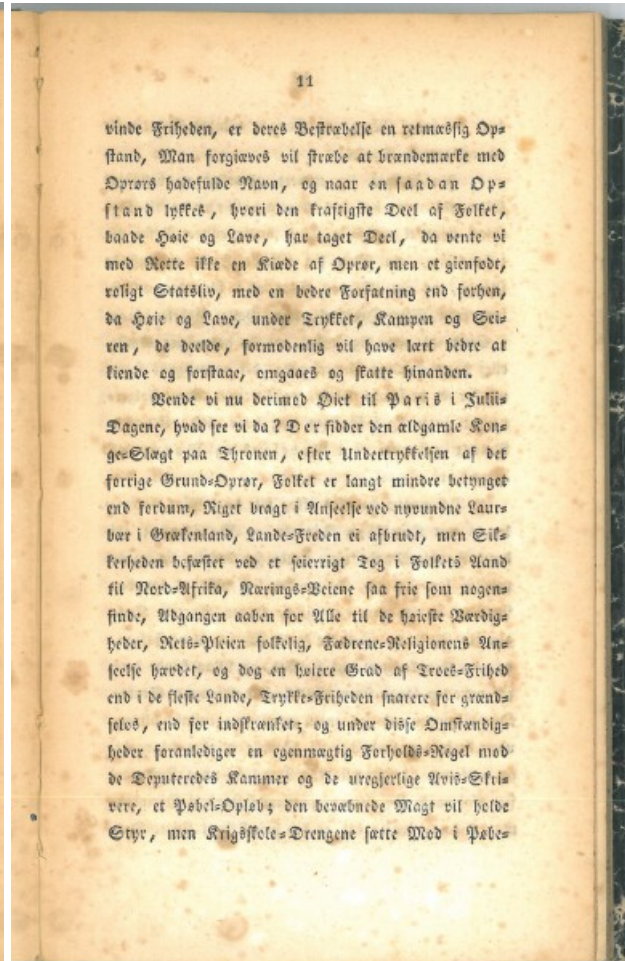
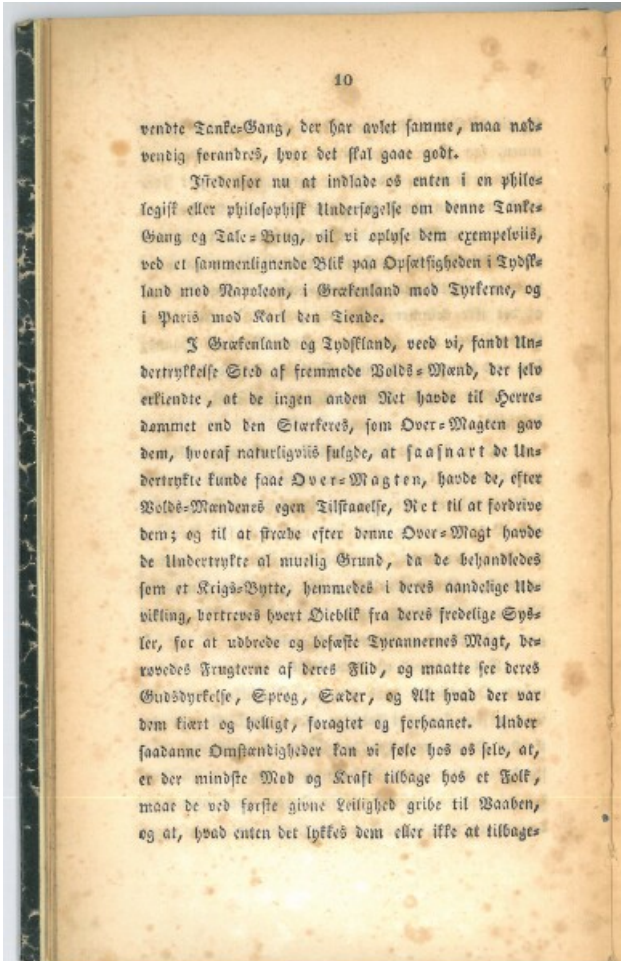
Men fordi vi ikke opgave Haabet om, at Stats-Opløsningen i disse Egne lader sig forebygge, eller dog betydelig forsinke, tør vi dog ingenlunde dolge for os selv, at Tydskland fra Kruds-Tid har været det naturlige Giærings-Land, hvor ogsaa Slavernes Tilkomst under Folke-Vandringen, har indviklet Forholdene, og at endelig Exemplet i de store Riger forholder

sig til de Smaa, som det i de høiere Stænder til Maaen, saa Hæde er der virkelig paa Hæde allevegne, især da de herskende Tids-Ideer naturligviis staae i Forskud med den slette Pragis i de Lande, der har udsat sig for Slægt og opøstet dem. Vil vi derfor tænke at undgaae Skib-Bruddet og fortsætte Rejsen, da maae vi være belavede paa Stormen, passe vel paa Roret, at det ikke kommer i Drenges-Haand, eller bliver Gribes-Gods, men forbliver i Styr-Mandens Haand, som veed betimelig at minke Seil, og at holde i aaben Søe, hvor et godt Skib taaler en god Dybt, uden at kuldsæle.

Hvad der nu for Næblikket synes mig aller-nødvendigst, er at vi betragte de seneste Optrin i Paris i deres rette Lys, og hverken med Engelske eller Brahantske, eller selv med Tydske Brillers, thi hvem der ansoer Hundedags-Oprøret enten for besømmeligt eller forføarligt, eller ogsaa kun i mindste Maade undskyldeligt, duer aabenbar slet ikke til at give gode Naad i Stats-Untiggender.

Det er blevet en slem Uffit i Verden, at kalde enhver Oprørsfighed mod den for Næblikket herskende Magt, som kvæles i Fodfelen eller undertrykkes, et afskyeligt Oprør, men den der lykkes en roeværdig Opsand, og efter denne Tale-Brug er det jo i sin Orden at rose det sidste Parisiske Oprør, hvor afskyeligt det end er; men denne Tale-Brug, eller rettere den bage

len, den faaer Magt, og Kongen tvinges til at talke af og romme Landet.

Nu spørger jeg ethvert alvorligt og befindigt Menneſte, om her var Bevægelses-Grunde til Opstand, som ei vil finde Sted under enhver Bestyrelse i Frankrig, om Man ſaa ſtiftede Herre ti tusinde Gange, og om ikke den Stat er i Grunden opløst, som maa ſtiftes Ørigthed, hvor Gang Pabelen faaer i Sinde at gjøre sig lykkelig, og de halvvoorne Kuoſe, eller dog umyndige Ungerførende, der naturligviis ſværme for de herſtende Jæder, og beregne aldrig Følgerne, vil ſatte sig i Spidsen, og hvorelſtfaa Statens Døret aabenbar er i Pabelens og Vornenes Hænder.

Det nytter her ſlet ikke, Alt hvad Man fortæller os om Karl den Tiende og Polignac; thi deres Handls-Maade være baade ſaa daarlig og egenmægtig ſom den vil, ſaa er det lige viſt, at det var Pabelen og Vornene der gjorde Oprør, ſkyttede Kongen fra Thronen, udelukte hans Væb fra Arve-Følgen, og gav Frankrig et nyt Herſkab, og Man kunde derfor være en langt større Vnder af voldſomme Statens Omvæltninger end jeg enten er eller nogenſinde bliver, uden derfor at finde det en Smule mindre bogvendt og rødsomt, at Hovedſtadens Pabel og unge Fuſentæſter ſtal raade for, hvor gammel Landets Ørigthed maa blive, og naar det er den høie Tid at ſtiftes. Det

nytter ligeſaa lidt, om Man ſiger, det var ikke Pabelen, der fandt at Karl den Tiendes Egenmægtighed nu overſkred alle Grændſer, og var utaalſelig; men det var de høitoplyſte Uvis-Skriverne, ſom havde givet Decretet, Pabelen ſaa uepholdelig og valket udførte; thi det gior kun Urimeligheden og Ulykken ſtørre. Med en Pabel, der kun paatog ſig at giøre Stats-Foranbringere, naar den fattedes Væb og Skuespil, eller naar den fandt, at Skatterne, (om det end var Andre der betalte dem) blev alt for høie, eller at et viſt Parti, (ſkandt det i Grunden kunde være dem det Samme) spillede alt for meget Bøſ, med en ſaadan Pabel kunde der dog nuelig være noget Udkomme, naar Regjeringen ſørgede for Væb og Skuespil, og undlod ſolelig at betynde Folkets; men med en overlegen Pabel, der gior Oprør i Dag, fordi Uvis-Skriverne ſige, at Regjeringen i Gaar begik en egenmægtig Handling, ſom de tør indeſtaa for, er kun Begyndelsen til et Tyranni, ſom Man ſelv i Frankrig aldrig har ſet Magen til; med en ſaadan Pabel er der aabenbar ſlet intet Udkomme; thi det Enſte maatte være, ſom Napoleon gjorde, at holde Uvis-Skriverne i Kæde; men nu er det jo netop den egenmægtige Handling, Uvis-Skriverne indeſtaa Pabelen for, der kalde den til Raaden, ſom de da egjaa allerede tydelig nok har givet den nærværende Regjering at forſtaa.

Vil Man derimod sige, at Pobel-Negimentet er i sin naturlige Orden, efter Grund-Oprøret i forrige Aarhundrede, da Borger-Standen nok vilde træde Adels, Christlighed, og Alt hvad der var over dem paa Naksken, men havde i det Hele ikke Sind til at være synsbeiligt, og opvandsede derfor Pobelens, med nogle Tusens taster i Epidien, til at gjøre sig lystige, da har jeg ikke et Ord derimod at indvende; men at nu det sidste Oprør, som gjordes blot paa Uvis-Skriversnes Formodning om al den Ulykke, der nødvendig maatte følge paa deres Sammelse, at dette Oprør, som netop er det utimeligste og utaalteigste af Parisers-Pobelens mangfoldige Oprør, skulde forsøges med dens Enevolds-Magt, det er dog visse- lig for galt.

Dog, Forblidelsen, har jeg mærket, er i denne Henseende saa stor for Dieblister, at ingen Oplysning om den rette Sammenhæng er overflødig. Sæt derfor end, at det var ikke blot Uvis-Skrivernes, men alle de Deputerede, og hele den oplyste Deel af Folket, der strog indhaand, at Chartret var brudt, og at, efter al Rimelighed, var det kun brudt, for at træde alle Folkets Friheder og Rettigheder under Fødder, sæt endog, det var saa, skændt det var umuligt Noget, Dagen efter de nye Forordninger var udkommet, kunde vide det, saa er det jo dog klart, at blot for Chartrets In- tegretet vilde besindige Folk ikke sætte hele Landets Lykke

paa Spil, thi blot for et Stykke Papir kommer det sig kun Bog-Orme at gjøre Oprør, og paa Østte Formodninger, de være nok saa rimelige, at lade Gaderne strømme med Blod, Konges-Borgen tages med Storm, og Kongen, med hele hans Hæ, haanlig fors- jages, det ligner dog sandelig heller ikke oplyste, besin- dige Folk, og bliver aldrig Ret, med mindre det ogsaa var Ret, naar Nero, eller en anden Tyran, paa sine Formodninger, led Folk i Lusindes-Tal ned- søble eller landsforvisse. Desuden, det var begribeligt, naar Man ikke vilde gjøre Oprør, da at tage sig det nær med Valg-Lovens Forandring og Christernes Undertrykkelse, som Baand paa den offentlige Mening, men naar Man agtede at lade Pobelens gjøre Sagen klar, da havde det aabenbar ingen Hæst, nei, da maatte alle oplyste og besindige Folk tværtimod finde, det var bedst at ble, til Erfaringen havde stadfastet Formod- ningen, saa det laae klart for Dagen, hvad Kongen og hans Minister egentlig vilde. Endelig, hvis det var de Oplyste og Besindige, der styrede Oprøret til Chartrets Forsvar, hvori saa Man da Tungen af dem i Epidien, hvi underhandlede de med Regjeringen, mens Pobelens slæges, eller hvi holdt de ikke Chartret i Hævd, da Slaget var vundet? Hvi satte de dog ikke i det Mindste Kroonen paa Pobelens og Skole-Deengenes over al Verden berømte Moderation, ved, efter Char- tret, at lade Karl den Tiende beholde sin Krone, og

Kun deage hans Miniftrer til Anfvar, hvi fradømde de
 dermed, treds Chartet, den Ufeildbare Spirit,
 og hans uflyldige Affom fin Krøve-Diet? Hvorfor,
 uden fordi de Oplyfte og Befindige vilde Intet vove,
 men maatte see til at vinde sielibliklig Nølighed, ved
 at indrømme Alt hvad den feierrige Pøbel, med de
 forvoorne Fufentaffer i Epifjen, faldt paa at forlange,
 og maae da naturligtviis gjøre ligesaa i Morgen og
 Over-Morgen, og faa videre, til Pøbelen forlanger des
 res Hoveder at spille Regler med, fom fordem, eller
 der lemmer en Jette igien, fom forfmaaer bedre at be-
 handle baade Pøbel, Kvid=Skriverer, og haabefulde
 Ynglinger!

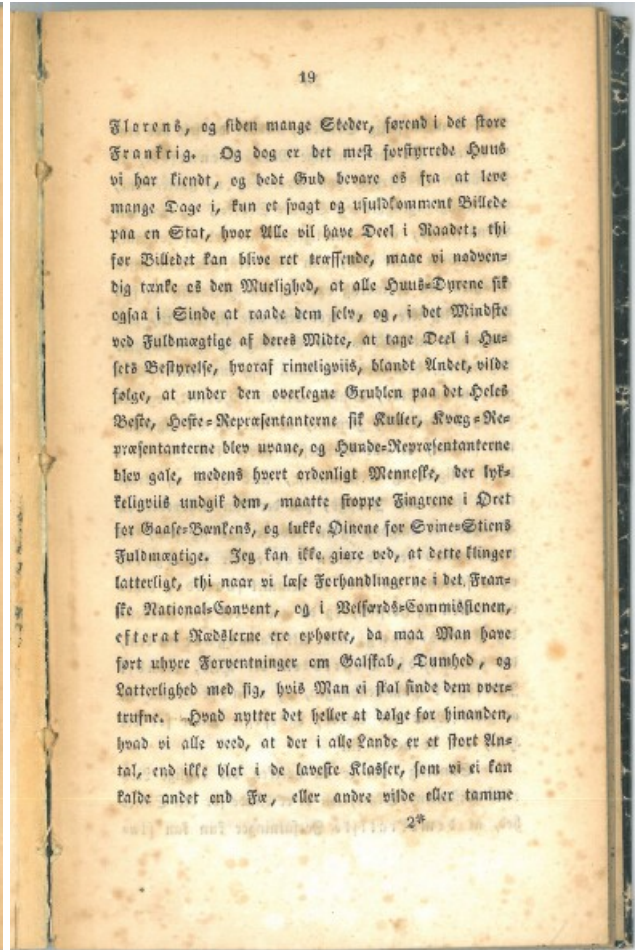
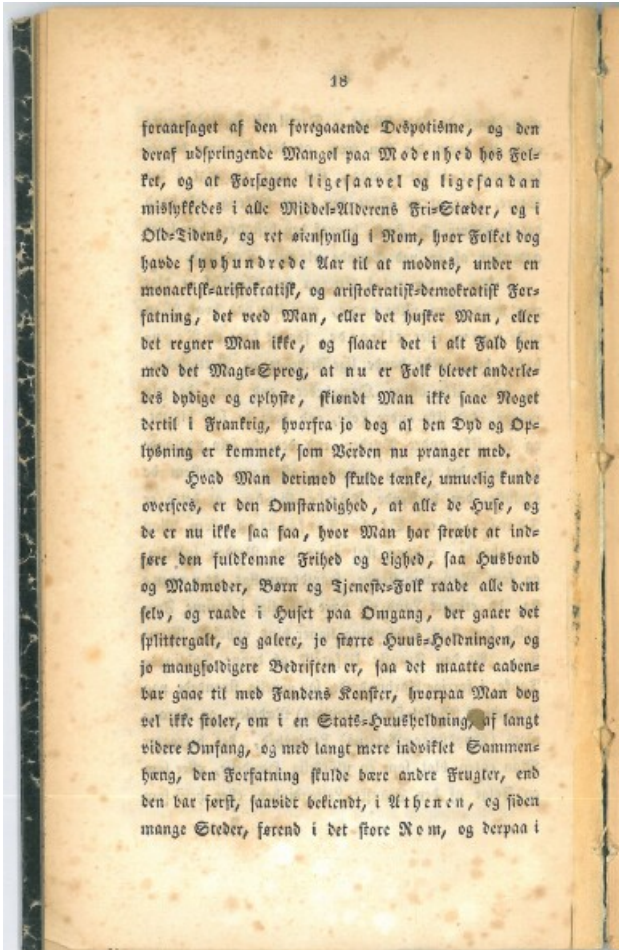
Dette, mener jeg, kan være Nof til Oplydning
 om det forvoerdige Dyrer, i Hundedags=Terierne, fom
 feto Tydfkerne er nær ved andægtig at falde Diimle-
 Ugen, fkiøndt den hørkeren hørde til de Etikette, eller
 kan detude en anden Treifers Opffandelse end Nobels
 pjerres, og i det Høleffe Napelcons, fom høfede, hvad
 denne hans første Patron havde faaet.

Hvad derimod de herffende Tid=Beer, eller,
 for at falde dem med deres rette Navn, Døgn=Vild-
 faterfer angaaer, da var derom langt mere at fige,
 end diøse Blade kan rumme; men jeg vil indffranke
 mig til at vife, hvor umuelig de, ved at træde i
 Krafte, kan bidrage til et Lands Lykke, da de aadens-
 bar adeløge ethvert Huius, og enhver Sammen-Viels

ning, hvor de faae Magt. Dertil vil jeg indffranke
 mig, thi hoem der kan troe, at det Samme der er
 ferdøreligt i det Smaa, fkal være gaunligt i det
 Store, eller at en Stat kan blive lykkelig ved hvad
 der forfyrer alle Hufe, hvoraf den beffaaer, han liden
 aabenbar af en ved Grunde ulægelig Daarfkab.

Nu er der vel i Europa fler Forffiel ei blot
 paa hvad Man vilde være, men feto paa hvad Man
 vilde prøve eller tilraade, for at faae en Repus-
 blik, hvori Alle havde lige Friheder og Rettigheder,
 og havde ikke andre Overigheder, end dem de feto
 valgte, lod ikke andre Love, end dem de feto bifaldt,
 og har ikke andre Byrder, end dem de feto paalagde
 fig; men det er dog aabenbar allevegne, mellem de
 Oplyfte, den herffende Tanke=Gang, at dette er
 Tealet af en Stats=Forffatning, fom Man
 maa haabe, engang fkal gjøre hele Verden lykkelig,
 og fom Man maa ffraabe, faavidt mueligt, at nærne
 fig, da ethvert Land vil være lykkelig i samme For-
 hold, fom detes Forffatning ligner hint ephøiede Man-
 ffier. At den Franffe Udførelfe af denne Vndlings-
 Tanke, i foerige Aarhundrede, faa gruellig ffandede paa
 Anarchis (Pøbel=Herredømmets) Vadsfer, og Tyrans-
 nis (Erydflage=Retten) Lovløshed, det betragter
 Man enten blot fom en ulykkelig Handelse, eller fom
 en Følge af den Franffe Letfferdighed, eller heff som

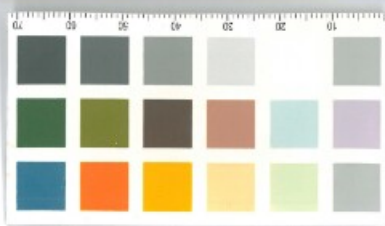

Dyr, i menneskelig Skikkelse, medens der selv hos dem vi erkende for vore virkelige Med-Mennesker, er saa uhyre en Forskiel paa Over-Blik og Fatter-Tone, paa Omgiængelighed og Sjæle = Styrke, og paa alt Menneskeligt, at vi har ligesaa endt ved at forstaae, hvorledes et heelt Folk, som hvorledes hele Menneskeslægten kan oprindelig være af een Hertomst, og fristeds visstelig ikke til at troe dem alle stikkede til, paa Omgang, at have samme Stilling og Forretninger. Og endelig, hvorledes kan Man dog, med mindste Begreb om en Stat, mindste Omløb i Hovedet, og als vorlig Efters-Tanke, glemme, at var det virkelig kommet saavidt, at alle Mennesker havde klar Indsigt i deres Pligter og Beskæmmelse, med Villie og Kraft til at følge den Indsigt, saa der kun behøvedes en Øvrighed de valgte, og en Lov de gav sig selv, da behøvedes der hverken Lov eller Øvrighed, og at saalænge det ikke er kommet saavidt, behøvedes Orden og Forskiel, og da gaar det hele nødvendige Krebs-Gang, naar Alt skal udgaae fra dem, der har mindst Begreb om det Hele, mindst Indsigt i Sammenhængen, og mindst Sind til at gjøre Meer for Andre, og opspre Meer for det Hele, end de nødes til.

Sandelig, det er da hverken det daglige Livs eller Historiens Skyld, om vi er blinde for den Sandhed, at demokratiske Forfatninger kun kan staa

be af i saadanne snevre Kredse, og fattige Forhold, som har deres daglige Billede i en Dagleiers Hytte, med en Høne, en Kat, og en Griis, og at i alle Samfund af videre Omfang, hvor Noget skal udrettes med samlet Styrke og i hinanden gripende Hjul, der er den demokratiske Forfatning Samfundets sidste Olie, hvorpaa Oplysningen umiddelbar følger, saa en Stat der skal bestaae, og udrette Noget, maa enten være monarkisk, eller, paa en af flere Maader, oligarkisk. Hvilken af disse Forfatninger nu fordem har været lykkeligst, eller om maaskee en Blanding af Begge har gaaet mest, det vil vi ikke her indlade os paa, da Udelss-Magten, som aabenbar maatte være det gavnlige Oligarchie, hvis der har været noget, synger paa sit sidste Vers, og holdes ei ilive ved Folkes-Bønner; men vil Man i det daglige Liv se et Billede paa den teen-monarkiske Forfatning, ved Siden af en oligarkisk, som den nuomstunder er tilfald, da sammentagne Man et velbeskyret Gods i Danmark, med et velbeskyret Fabrik, helst i England, som Endel har Actier i, skændt naturligtvis kun Een af dem, eller en fælles Fuld-Mægtig, har den udsøvede Magt. Hift ser Man da Alt beregnet paa almindelig Bestand, og paa Frem-Tiden, her derimod Alt beregnet paa Dies bliffet, og paa Eternes Binding, mens Arbeiderne sludses op og castreres med samme Ligegyldighed som Ma-chinerne; og mens han, der staaer for Værket, ser til

at skabe sig en uafhængig Formue, om ikke ved at bedrage Interessenterne, saa dog ved at prutte og hakte saa det spider til Stymperne.

Naar jeg derfor hører og læser om al den Lykke og Velværelse der skal falde ned fra Skyerne, hvor Regierings-Formen bliver saa demokratisk som muligt, altsaa enten pøbel-parlamentarisk, eller frammærksamerikanisk, da kan jeg, hvor det synes ærlig ment, og ei er unge Tusentaster som udmale deres Drømme, kun forsikre mig det af den herskende Over-Tro paa en vis lufsig Vord-Herre, ved Navn Fornuften, som Man har den Indbildning om, at, om ikke just hvor To eller Tre, saa dog hvor to eller tre Hundrede er forsamlede i hans Navn, der vil han selv være midt iblandt, og med ubegribelig Almagt styre det saa, at skiondt Bonkundighed og Selvs-Klogskab parres hos de Fleste, bliver dog Udfaldet Visdom, skiondt den almindelige Selvs-Naadighed forstyrrer al Sammen-Virkning, opstaar dog den ænsteligste Enighed, og skiondt de Enkeltes Egen-Nytte ligger i aaben Heide med det Hedes Velskær, blomstrer dog Samfundet som en Rose.

En heraf kan jeg forklare mig den Urimelighed hos Mange, som ellers godt veed at forbinde Klarhed og Virkning; men jeg skulde dog virkelig mene, at Sagen er saa klar, og den aensynlige Fare saa stor, at alle bevidste Mennesker, hver høit de end ellers statte Selvs-Klogskab, (under Navn af Tro paa sin

egen Fornuft) som Kilden til Oplysning, og Selvs-Naadighed (under Navn af Selvs-Stændighed) som Moder til al Dyd, og Egen-Nytte (under Navn af Omseer for sig selv) som Virksomhedens Hoved-Drivkraft, jeg skulde mene, de betragtet maade indse, at det gaar med Stats-Forsætningen, som med Familie-Livet, at der maa Man lægge Haand paa disse Hænder, isteden for at lade dem, hvis de ikke skal forstyrre og ødelægge Alt.

Men, her fremmer Ulykken, her hæver den dybe Grund-Sandhed, som Man saa gruelig har miskendt, sig frygtelig paa Stater, som paa Huse, paa hele Folk, som paa Familier. Har vi først indbildt os, at der er saamange Millioner selvstændige Fornuft-Vesener, som der er Menneske-Skræppe, skiondt det aabenbar er umuligt, naar der er en Levende Gud til, da er vi fordamte til, trods al Erforing, at paastaar, Alt her indrettes efter sin grundfaste Forudsætning, og driver end Egen-Nytten den ældre Slægt, som har Noget at tabe, til at præstere, med Grund-Sætningens praktiske Anvendelse paa de nærværende borgerlige Forhold, saa hindrer det dog aldrig enten den hidige og uerfarne Ungdom, eller Folke-Værmen, eller de Kortsynede, som ere mange, fra blindt hen at følge Driften og Grund-Sætningen. De Familier, hvis Vellykke og Lykke oftedes paa Selvs-Klogskabens og Selvs-Naadighedens Afguds-Altet, er

